

**ΝΑΥΤΕΡΓΑΤΙΚΟ ΑΤΥΧΗΜΑ –
ΧΡΗΜΑΤΙΚΗ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ ΗΘΙΚΗΣ ΒΛΑΒΗΣ –
ΕΠΙΛΟΓΗ ΑΓΩΓΗΣ ΠΑΘΟΝΤΟΣ**

Χρηματική ικανοποίηση της ηθικής βλάβης του παθόντος από εργατικό ατύχημα. – Το δικαστήριο της ουσίας κρίνει εάν ο παθών υπέστη ηθική βλάβη και ποίο είναι το επιδικαστέο ποσό της χρηματικής ικανοποίησής για την αποκατάσταση αυτής, με βάση τους κανόνες της κοινής πείρας και της λογικής, λαμβάνοντας ιδίως υπ' όψιν το είδος της προσβολής, την έκταση της βλάβης, τις συνθήκες τελέσεως της αδικοπραξίας, τη βαρύτητα του πταίσματος και την οικονομική, κοινωνική και προσωπική κατάσταση των μερών. – Τούτο σημαίνει ότι ο προσδιορισμός του ποσού της εύλογης κατά τα ανωτέρω χρηματικής ικανοποίησής επαφίεται στην ελεύθερη εκτίμηση του δικαστηρίου, η δε περί αυτού κρίση του δεν υπόκειται στον έλεγχο του Αρείου Πάγου, αφού σχηματίζεται μετά από την εκτίμηση των πραγματικών γεγονότων, χωρίς υπαγωγή σε νομική έννοια, ώστε να μπορεί να νοηθεί εσφαλμένη εφαρμογή του νόμου, είτε ευθέως, είτε εκ πλαγίου. – Επί ναυτεργατικού ατυχήματος, ο παθών έχει το επιλεκτικό δικαίωμα να αξιώσει έναντι του κυρίου της επιχειρήσεως, είτε την περιορισμένη αποζημίωση, κατ' αποκοπή, του ν. 551/1915, είτε την πλήρη αποζημίωση του κοινού δικαίου, εφ' όσον, όμως, στη δεύτερη περίπτωση το ατύχημα οφείλεται στη μη τήρηση των διατάξεων ισχυόντων νόμων, διδασμάτων και κανονισμών, περί ειδικών όρων ασφαλείας των εργαζομένων ή σε δόλο του εργοδότη ή των προστηθέντων του, εφ' όσον δηλαδή το βίαιο συμβάν είναι συγχρόνως και αδικοπραξία. – Οι ανωτέρω αξιώσεις του παθόντος συρρέουν διαζευκτικώς, οπότε σε περίπτωση επιλογής της μια εξ αυτών, αποκλείεται να ζητήσει αυτός ταυτοχρόνως ή διαδοχικώς την άλλη. – Δεν αποκλείεται, όμως, η επικουρική άσκηση της μίας σε σχέση με την άλλη, η οποία γίνεται κυρίως, εφ' όσον δεν έχει γίνει η επιλογή αυτή, η οποία είναι αμετάκλητη. – Η επιλογή αυτή, η οποία μπορεί να γίνει και με την άσκηση της σχετικής αγωγής, είναι μονομερής, απευθυντέα, διαπλαστική δικαιοπραξία, ανεπίδεκτη αιρέσεως και προθεσμίας, αφ' ότου δε περιέλθει στο άλλο μέρος δεν μπορεί να ανακληθεί μονομερώς από τον δικαιούχο, και επιφέρει την ανάλωση των λοιπών αξιώσεων, οι οποίες συρρέουν διαζευκτικώς, αφού με την επιλογή η διαζευκτική ενοχή γίνεται απλή. – Εάν η επιλογή ασκήθηκε από τον δικαιούχο με τη σχετική αγωγή, η από μέρους του ανάκληση ή παραίτηση από το δικόγραφο της αγωγής περιορίζεται στο δικονομικό πεδίο και δεν επεκτείνεται και σε αυτήν την ανάκληση του δικαιώματος επιλογής το οποίο ασκήθηκε. Κυριότερες διατάξεις: Ν. 551/1915 άρθρα 1, 3 και 16. Ν. 3816/1958 (Κ.Ι.Ν.Δ.) άρθρα 2 και 66 εδ. β' Α.Κ. άρθρα 297, 298, 306, 307, 914, 922, 928-932. Κ.Πολ.Δ. άρθρο 295.

Πρόεδρος: ο Αντιπρόεδρος κ. Αν.-Φιλ. Περίδης

Εισηγητής: ο Αρεοπαγίτης κ. Χρ. Αλεξόπουλος

Δικηγόροι: ο κ. Ελ. Τσολάκος – ο κ. Γ. Τσάκωνας, ο κ. Ι. Μαρκιανός-Δανιόλος

[...] Από τις διατάξεις του άρθρου 1 του ν. 551/1915, που κωδικοποιήθηκε με το β.δ. της 24.7/25.8.1920 και διατηρήθηκε σε ισχύ και μετά την εισαγωγή του Α.Κ. (άρθρο 38 εδ. α' Εισ. Ν.Α.Κ.), ισχύει δε και επί ναυτικής εργασίας κατά τα άρθρα 2 του αυτού νόμου και 66 εδ. β' του κυρωθέντος με τον ν. 3816/1958 Κώδικα Ιδιωτικού Ναυτικού Δικαίου (Κ.Ι.Ν.Δ.), προκύπτει ότι εργατικό ατύχημα, δηλαδή ατύχημα από βίαιο συμβάν, που επέρχεται σε εργάτη ή υπάλληλο των αναφερομένων στο άρθρο 2 του πρώτου ως άνω νόμου επιχειρήσεων, θεωρείται και ο τραυματισμός του μισθωτού εξαιτίας έκτακτης και αιφνίδιας επενέργειας εξωτερικού αιτίου άσχετου προς τη σύσταση του οργανισμού του παθόντος αλλά συνδεομένου με την εργασία του λόγω της εμφανίσεώς του κατά την εκτέλεση ή με αφορμή την εκτέλεση αυτής. Η τελευταία περίπτωση συντρέχει, όταν το ατύχημα δεν αποτελεί την άμεση συνέπεια της εκτελέσεως της εργασίας, αλλά συνδέεται προς αυτή με σχέση αιτίου και αποτελέσματος, ως εκ του ότι, λόγω της εργασίας, δημιουργήθηκαν οι ιδιαίτερες εκείνες

* Την έκθεση του κωλυομένου Αρεοπαγίτη κ. Χρ. Αλεξόπουλου ανέγνωσε ο Αρεοπαγίτης κ. Μ.-Φ. Χατζηπανταζής.

πραγματικές συνθήκες και περιστάσεις, που ήταν αναγκαίες για την επέλευσή του και οι οποίες δεν θα υπήρχαν χωρίς την εργασία. Εξάλλου, κατά το άρθρο 16 του ν. 551/1915, ο παθών από εργατικό ατύχημα του άρθρου 1 αυτού δικαιούται να ζητήσει πλήρη αποζημίωση κατά τις διατάξεις του κοινού αστικού δικαίου μόνο όταν το ατύχημα μπορεί να αποδοθεί σε δόλο του εργοδότη ή των προστηθέντων απ' αυτόν ή όταν επήλθε σε εργασία ή επιχείρηση, στην οποία δεν τηρήθηκαν οι διατάξεις ισχυόντων νόμων, διαταγμάτων ή κανονισμών για τους όρους ασφαλείας των εργαζομένων και εξαιτίας της μη τηρήσεως των διατάξεων αυτών. Όμως, σε κάθε περίπτωση, δηλαδή και όταν ακόμη ο εργοδότης προς αποζημίωση, ο παθών από εργατικό ατύχημα διατηρεί την αξίωση περί χρηματικής ικανοποίησης λόγω ηθικής βλάβης κατά του εργοδότη, εφόσον το ατύχημα οφείλεται σε ππαίσμα (δόλο ή αμέλεια οποιασδήποτε μορφής) αυτού ή των προστηθέντων από τον ίδιο προσώπων, που κρίνεται κατά το κοινό δίκαιο (άρθρο 914, 922, 932 Α.Κ.), μη απαιτούμενης της συνδρομής του ειδικού ππαίσματος της μη τηρήσεως των επιβαλλομένων όρων ασφαλείας. Περαιτέρω, ο αναιρετικός λόγος του άρθρου 559 αριθμ. 19 Κ.Πολ.Δ. ιδρύεται, όταν στο αιτιολογικό της αποφάσεως του δικαστηρίου της ουσίας δεν περιέχονται καθόλου ή δεν περιγράφονται με πληρότητα, σαφήνεια και χωρίς αντιφάσεις τα πραγματικά εκείνα γεγονότα, που είναι αναγκαία για να κριθεί αν στη συγκεκριμένη περίπτωση συντρέχουν ή όχι οι προϋποθέσεις εφαρμογής του εφαρμοσθέντος κανόνα ουσιαστικού δικαίου ή αν έγινε ή όχι ορθός νομικός χαρακτηρισμός των κρίσιμων πραγματικών γεγονότων, όχι όμως όταν πρόκειται για ελλείψεις αναγόμενες στην εκτίμηση των αποδείξεων, και ειδικότερα στην ανάλυση, στάθμιση και αιτιολόγηση του συνταχθέντος απ' αυτό και με σαφήνεια διατυπωμένου αποδεικτικού πορίσματος. Η θεμελίωση του λόγου αυτού προϋποθέτει ελλείψεις σε ζητήματα που ασκούν ουσιώδη επιρροή στην έκβαση της δίκης, όπως είναι αυτοτελείς πραγματικοί ισχυρισμοί που συνθέτουν την ιστορική βάση και άρα, στηρίζουν το αίτημα αγωγής, ανταγωγής, ενστάσεως ή αντενστάσεως. Δεν υπάρχει δε έλλειψη αιτιολογιών όταν η απόφαση περιέχει συνοπτικές μεν αλλά πλήρεις αιτιολογίες.

Στην προκειμένη περίπτωση, το Εφετείο, όπως προκύπτει από την προσβαλλόμενη απόφασή του, δέχθηκε ανέλεγκτα τα ακόλουθα: Με την από ... σύμβαση εργασίας, που καταρτίστηκε στον Πειραιά μεταξύ του αναιρεσειόντος και της πρώτης αναιρεσίβλητης, της οποίας εκπρόσωπος ήταν ο τρίτος αναιρεσίβλητος και που ενεργούσε για λογαριασμό και ως αντιπρόσωπος στην Ελλάδα της δεύτερης αναιρεσίβλητης πλοιοκτήτριας εταιρίας του αναφερόμενου με ελληνική σημαία και εγγεγραμμένου στο νηολόγιο Πειραιά φορτηγού πλοίου, ο αναιρεσειών προσλήφθηκε για να εργασθεί ως ναύτης στο πλοίο αυτό, σύμφωνα με τους όρους και τις ρυθμίσεις της οικείας σ.σ.ν.ε. για φορτηγά πλοία χωρητικότητας 4.500 TDW και άνω. Ο ανωτέρω, σ' εκτέλεση της συμβάσεως αυτής, επιβιβάσθηκε στη συνέχεια και ναυτολογήθηκε στο εν λόγω πλοίο στον Πειραιά, στο οποίο και εργάσθηκε με την ως άνω ειδικότητα μέχρι τις 5.7.1997, οπότε και απολύθηκε στο λιμάνι του Παναμά, συνεπεία λήξεως της συμβάσεώς του. Στις 21.3.1997, και ενώ το πλοίο ήταν αγκυροβολημένο στη ράδα του λιμένα της Ν. Υόρκης Η.Π.Α., υπέστη τούτο επιθεώρηση από τις αρμόδιες λιμενικές αρχές του λιμένα αυτού, στα πλαίσια της οποίας διατάχθηκε και η πραγματοποίηση ασκήσεως χρήσεως των σωστικών μέσων του πλοίου, δηλαδή καθέλκυσης των σωστικών λέμβων. Μετά τη λήξη της επιθεώρησης μερικοί ναύτες, μεταξύ των οποίων και ο αναιρεσειών, άρχισαν τη διαδικασία ανέλκυσής τους, υπό τις οδηγίες και την επίβλεψη του ναύκληρου Γ1. Κατά την ανέλκυση της δεξιάς λέμβου παρουσιάσθηκε πρόβλημα στην έχμασή της (πρόσδεση) στο σκάφος, καθ' όσον ειδικότερα, ενώ η λέμβος ανυψώθηκε κανονικά από τη θάλασσα μέχρι το επίπεδο του καταστρώματος, δεν μπορούσε στη συνέχεια να έλθει στην κανονική θέση της, διότι το ένα από τα δύο συρματόσχοινα, από τα οποία κρεμόταν η λέμβος από τα άκρα της, είχε «καβαλήσει μία βόλτα» στην αντίστοιχη ανέμη με αποτέλεσμα η μία άκρη της λέμβου να βρίσκεται πιο ψηλά από την άλλη, η λέμβος δηλαδή δεν ισορροπούσε απόλυτα και δεν ήταν δυνατόν να «κουμπώσουν» σωστά στη θέση τους τα καπόνια (γερανοί). Τότε, καθώς δηλαδή η λέμβος αυτή είχε ανυψωθεί λοξά, ενώ η ενδεδειγμένη και σύμφωνη με τους κανόνες της ναυτικής τέχνης διαδικασία ήταν να ξαναελκυσθεί η λέμβος στη θάλασσα και να ανελκυσθεί και πάλι από την αρχή ελεύθερα με μηχανισμό αέρα και με προσοχή, ώστε να μην επαναληφθεί το φαινόμενο το ένα από τα δύο συρματόσχοινα ανάρτησης να τυλιχθεί περισσότερο από το άλλο στην ανέμη και να δημιουργήσει ανισομέρεια στην ανύψωση της λέμβου, ο υπεύθυνος για την εργασία αυτή ναύκληρος έδωσε εντολή σε έξι ναύτες, συμπεριλαμβανομένου του αναιρεσειόντος, να ολοκληρώσουν την ανέλκυση με χειρομανιβέλες. Τούτο, όμως, ήταν εντελώς αδύνατο, διότι η λέμβος που μαζί με τον εξοπλισμό της είχε βάρος μεγαλύτερο των 2 τόννων και είχε ήδη ανελκυσθεί στραβά, δεν μπορούσε πλέον να ισοροπήσει με χειρισμούς εκ των υστέρων, δηλαδή να ανασηκωθεί και

άλλο από τη χαμηλότερη πλευρά της, κυρίως διότι το συρματόσχοινο, που είχε περιτυλιχθεί επιπλέον (είχε καβαλήσει βόλτα), ήταν ήδη υπερβολικά τεντωμένο. Η εσφαλμένη αυτή διαδικασία είχε ως αποτέλεσμα την υπερβολική κόπωση των ναυτών σε άσκοπη προσπάθεια και την αδυναμία τους από κάποια στιγμή και μετά να αντέξουν το βάρος της λέμβου, που άρχισε να τους παρασύρει, προκαλώντας και την αντίστροφη κίνηση της χειρομανιβέλας, η οποία, αφού η κίνησή της εξαρτάτο πλέον όχι από τη μυϊκή δύναμη των ναυτών, αλλά από το βάρος της λέμβου, άρχισε να «παίρνει ανάποδες στροφές», κινούμενη ανεξέλεγκτα. Η αντίστροφη αυτή κίνηση μπορούσε να σταματήσει μόνο με την έγκαιρη λειτουργία των φρένων βαρύτητας (μηχανικού συστήματος διακοπής της αντίστροφης κίνησης της χειρομανιβέλας, που χρησιμεύει στην επιβράδυνση καθόδου της λέμβου ώστε να καθαιρείται ομαλά μέχρι τη θάλασσα), τα οποία, όμως δεν λειτουργούσαν, λόγω υπαίτιας παράλειψης του ναυκλήρου, ο οποίος δεν έδωσε εντολή και δεν μερίμνησε, ώστε τα φρένα αυτά να χρησιμοποιηθούν ταυτόχρονα από εντεταλμένα μέλη του πληρώματος, προκειμένου να αποτραπεί η βίαιη εκτόνωση του βάρους της λέμβου και των δύο χειρομανιβελών στους έξι ναυτικούς. Όταν ο ναύκληρος αντελήφθη ότι το βάρος της σωσίβιας λέμβου παρέσυρε τους ναυτικούς της ομοχειρίας, διέταξε αυτούς να απομακρυνθούν, πλην όμως ο αναιρεσείων δεν πρόλαβε, με αποτέλεσμα η χειρομανιβέλα, κατά την αντίστροφη κίνησή της, να τον χτυπήσει με δύναμη στο σαγόκι και να απολέσει για λίγο τις αισθήσεις του. Αμέσως μετά το ατύχημα και την παροχή στον αναιρεσείοντα των πρώτων βοηθειών επί του πλοίου, ο τελευταίος μεταφέρθηκε στο πανεπιστημιακό νοσοκομείο του Staten Island της Ν. Υόρκης, όπου παρέμεινε νοσηλεύόμενος επί τέσσερις ημέρες, ενώ μετά την επιστροφή του στο πλοίο, κατ' εντολή του πλοιάρχου και για προληπτικούς λόγους, παρέμεινε επί δύο ημέρες εκτός υπηρεσίας, αναπαυόμενος.

Περαιτέρω, συνεχίζει το Εφετείο, δεν αποδείχθηκε ότι ο αναιρεσείων από τον τραυματισμό του αυτόν κατέστη πλήρως ή μερικά ανίκανος, διαρκώς ή πρόσκαιρα, για την άσκηση του ναυτικού επαγγέλματος, καθώς και κάθε άλλου, οικονομικά και κοινωνικά ισοδύναμου. Ειδικότερα κατά τις λεπτομερείς εξετάσεις, στις οποίες υποβλήθηκε ο αναιρεσείων στο ως άνω νοσοκομείο της Ν. Υόρκης, διαπιστώθηκε ως προς την αυχενική μοίρα της σπονδυλικής στήλης, ότι η καμπυλότητα και η ευθυγράμμιση διατηρούνται, δεν υπάρχουν ενδείξεις προσπονδυλικού οιδήματος μαλακού ιστού, ούτε για οξύ κάταγμα ή εξάρθρωση, ενώ διατηρούνται τα ύψη των διαστημάτων των δίσκων, β) ως προς την πρόσθια όψη του θώρακα, ότι δεν υπάρχουν ενδείξεις οξείας εστιακής στερεοποίησης, πλευρικής εξίδρωσης ή πνευμονοθώρακα, γ) ως προς τους σπονδύλους της αυχενικής μοίρας Α1-Α7 και Α7-Θ1, ότι οι προσπονδυλικοί μαλακοί ιστοί βρίσκονται στα φυσιολογικά όρια χωρίς διερεύνηση, δεν υφίσταται ένδειξη για οξύ κάταγμα, η δε τελική διάγνωση του νοσοκομείου αυτού ήταν: κοινή ημικρανία, κεφαλαλγία, επώδυνη αναπνοή. Κατά τη γενόμενη εξέτασή του στο Γενικό Νοσοκομείο Πατρών, στο οποίο ο αναιρεσείων νοσηλεύθηκε από 26 έως 29.3.2002, αιτιώμενος κεφαλαλγία από διαιτίας (από το 2000) μετωπιαίας εντόπισης συσφιγκτικού χαρακτήρα και ινιακής εντόπισης δίκην τρυπήματος καρφίτσας και επικαλούμενος κρανιοεγκεφαλική κάκωση προ πενταετίας μετά από πτώση αντικειμένου κατά τη διάρκεια της εργασίας του ως ναυτικού (τούτο εντελώς ανακριβώς, αφού κατά το ως άνω ατύχημα ουδέν αντικείμενο έπεσε στο κεφάλι του) διαπιστώθηκε η μη ύπαρξη παθολογικού ευρήματος, και ο ίδιος εξήλθε με διάγνωση κεφαλαλγία επίμονη στα κεφαλαλγία επίμονη στα πλαίσια μεταδιασεισικού συνδρόμου. Κατά την εξέτασή του στη νευρολογική κλινική του ως άνω Νοσοκομείου, όπου ο αναιρεσείων νοσηλεύθηκε από 1 έως 7.4.2003, διαπιστώθηκε ότι πάσχει από αναφερόμενα επεισόδια απώλειας συνείδησης, πλην όμως «ο κλινικός και εργαστηριακός έλεγχος απέβη αρνητικός. Τούτο σημαίνει ότι κατ' αυτή την εξέταση δεν προέκυψε από εργαστηριακές εξετάσεις εγκεφαλική βλάβη του αναιρεσείοντος, ενώ χορηγήθηκε συγχρόνως σ' αυτόν φαρμακευτική αγωγή για ψυχογενή κεφαλαλγία. Εξάλλου, συνέχισε το Εφετείο, ο αναιρεσείων, όπως δήλωσε ο ίδιος αρμοδίως, παρά την εμφάνιση παρενεργειών από τον τραυματισμό του (ότι κοιμόταν για κάποιο χρονικό διάστημα χωρίς να το θέλει, ακόμη και κατά τη διάρκεια της βάρδιάς του), επέλεξε να συνεχίσει να εργάζεται κανονικά ως ναυτικός, και μάλιστα επί χρονικό διάστημα δύο ετών από τον τραυματισμό του, ήδη δε από 7.12.2001 η κατάσταση της υγείας του επιτρέπει σ' αυτόν τη ναυτική εργασία, πλην όμως κατά διαστήματα έχει απώλεια μνήμης ως συνέπεια του τραυματισμού του. Δηλαδή, ο αναιρεσείων είχε δηλώσει, και μάλιστα σε κατ' εξοχήν αρμόδιο πρόσωπο, ότι δεν έχει καταστεί ανίκανος για εργασία και δη ναυτική. Ο ανωτέρω στην προηγούμενη αγωγή του κατά της δεύτερης αναιρεσίβλητης κάνει λόγο για μερική και όχι πλήρη ανικανότητά του προς εργασία και δη για ανικανότητα να εργασθεί ως ναύκληρος. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό ότι ο αναιρεσείων μετά τον ως άνω τραυματισμό του εξακολουθούσε να εργάζεται σε διάφορα

πλοία, ακόμη και στο ίδιο, καθώς και σε άλλα πλοία της δεύτερης αναιρεσίβλητης, σε μερικά μάλιστα για μακρά σχετικά χρονικά διαστήματα, μέχρι τις 19.9.2002, υποβαλλόμενος πριν από κάθε ναυτολόγησή του σε ιατρικές εξετάσεις. Ειδικότερα, α) μετά τον τραυματισμό του συνέχισε να υπηρετεί στο ως άνω πλοίο και μάλιστα από 16.4.1997, ως ναύκληρος μέχρι τις 5.7.1997, όταν έληξε η σύμβασή του, β) με την ίδια ειδικότητα υπηρέτησε στο πλοίο της ίδιας αναιρεσίβλητης Ζ1 από 7.10.1997 έως 5.6.1998, δηλαδή για οκτώ μήνες, γ) στη συνέχεια εργάστηκε με την ίδια επίσης ειδικότητα στο πλοίο ... από 9.8.1998 έως 17.10.1998, δ) ακολούθως υπηρέτησε ως ναύτης, και πάλι στο Ζ1 από 12.2.2000, δηλαδή για περισσότερο από 7 μήνες, ε) με την ίδια ειδικότητα εργάστηκε στο Ζ2 από 9.11.2000 έως 4.12.2000, στο Ζ3 για τρεις ημέρες, πάλι στο Ζ2 από 16.12.2000 έως 30.1.2001, στ) ακολούθως εργάστηκε ως ναύτης, στο Ζ3 από 1.2.2001 έως 29.5.2001, στο ... ΙΙ από 5.6.2001 έως 8.8.2001 στο ... από 13.8.2001 έως 6.9.2001, στο ... από 7.9.2001 έως 5.12.2001, στο ... από 18 έως 22.12.2001 και στο ... από 2.7.2002 έως 19.9.2002. Εξ αυτών έπεται και είναι σύμφωνο με τους κανόνες της λογικής και της κοινής πείρας ότι ο αναιρεσείων δεν θα μπορούσε να εργασθεί επί τόσο μακρό χρονικό διάστημα, δηλαδή επί πέντε έτη μετά το ατύχημα, εάν είχε καταστεί ανίκανος προς εργασία, το γεγονός δε ότι μετά ταύτα υπηρέτησε κατά το πλείστον ως ναύτης, ενώ είχε ήδη προαχθεί σε ναύκληρο, οφειλόταν προφανώς στο γεγονός, ότι δεν υπήρχαν θέσεις της ειδικότητας αυτής. Οι περισσότερες από τις ως άνω ναυτολογίες είχαν μικρή διάρκεια, μερικές μάλιστα και ολίγων ημερών, πλην όμως τέτοιες βραχυχρόνιες ναυτολογίες του αναιρεσείοντος παρατηρούνταν και κατά το πριν από τον τραυματισμό του χρονικό διάστημα.

Περαιτέρω, συνέχισε το Εφετείο, ο αναιρεσείων με την υπ' αριθμ. ... γνωμάτευση της Ανώτατης Υγειονομικής Επιτροπής Ναυτικού κρίθηκε ανίκανος για ναυτική εργασία με αιτιολογία «αναφερόμενα λιποθυμικά επεισόδια, κλινικά-εργαστηριακά ευρήματα αρχόμενης ατροφίας φλοιού εγκεφάλου». Με βάση τη γνωμάτευση αυτή της Α.Ν.Υ.Ε., ο αναιρεσείων με την υπ' αριθμ. ... απόφαση της Διεύθυνσης Ναυτικής Εργασίας του Υ.Ε.Ν. διαγράφηκε από τα Μητρώα Απογραφής Ναυτικών και κατασχέθηκε το ναυτικό φυλλάδιό του. Στη συνέχεια, με την υπ' αριθμ. ... γνωμάτευση της πρωτοβάθμιας Υγειονομικής Επιτροπής του Ι.Κ.Α. ο αναιρεσείων κρίθηκε απολύτως ανίκανος για το ναυτικό επάγγελμα λόγω μεταδιασεισικού συνδρόμου, συνεπεία κρανιοεγκεφαλικής κάκωσης με λιποθυμικά επεισόδια και ατροφία του φλοιού του εγκεφάλου, ενώ με βάση τη γνωμάτευση αυτή με την υπ' αριθμ. ... απόφαση του Διευθυντή παροχών Ν.Α.Τ. απονεμήθηκε σ' αυτόν σύνταξη ανικανότητας. Όμως, κατέληξε το Εφετείο, οι εν λόγω αιτίες, για τις οποίες ο αναιρεσείων κρίθηκε ανίκανος για την άσκηση του ναυτικού επαγγέλματος, δεν βρίσκονται σε αιτιώδη συνάφεια με το ως άνω ατύχημά του, καθόσον: α) από τον χρόνο του ατυχήματος παρήλθε χρονικό διάστημα επτά ετών, κατά το μεγαλύτερο μέρος του οποίου, δηλαδή επί πενταετία, ο ίδιος συνέχισε να εργάζεται κανονικά ως ναυτικός σε διάφορα πλοία, β) από τις γενόμενες εντός του χρονικού αυτού διαστήματος κλινικές-εργαστηριακές εξετάσεις του, πέραν από τα υποκειμενικά ενοχλήματα, που ανέφερε αυτός (κεφαλαλγία, απώλεια συνείδησης κ.λπ.), ουδεμία αλλοίωση ή βλάβη του εγκεφάλου διαπιστώθηκε και γ) η ατροφία φλοιού του εγκεφάλου δεν συνδέεται αιτιωδώς, κατά τα διδάγματα της κοινής πείρας, με τον ως άνω τραυματισμό του. Ανεξάρτητα όμως απ' αυτά, ο αναιρεσείων τραυματίστηκε κατά τη διάρκεια της εργασίας του στο ανωτέρω πλοίο, κάτω από τις λεπτομερώς περιγραφείσες ως άνω συνθήκες, ενώ το ατύχημα αυτό οφειλόταν σε πταίσμα, και δη αμέλεια του προστηθέντος από τη δεύτερη αναιρεσίβλητη ναυκλήρου Γ1. Από τον εν λόγω τραυματισμό του ο αναιρεσείων δεν κατέστη ανίκανος προς εργασία, πλην όμως λίγο μετά απ' αυτόν άρχισε να παρουσιάζει περιοδική απώλεια μνήμης, αφηρημάδα, και έντονες κεφαλαλγίες στα πλαίσια μεταδιασεισικού συνδρόμου, δηλαδή πρόβλημα νευρολογικής κυρίως φύσεως, προς αντιμετώπιση των οποίων λαμβάνει την αναφερόμενη φαρμακευτική αγωγή με μέτρια κατά κανόνα αποτελέσματα. Συνεπώς, δικαιούται ο αναιρεσείων χρηματικής ικανοποίησης για την ηθική βλάβη, που υπέστη από την ως άνω σε βάρος του αδικοπραξία. Η εύλογη αυτή χρηματική ικανοποίηση, αφού ληφθούν υπόψη το είδος της βλάβης του, οι συνθήκες του ατυχήματος, ο βαθμός του πταίσματος του προστηθέντος από τη δεύτερη αναιρεσίβλητη ναυκλήρου, η έλλειψη υπαιτιότητάς του και η οικονομική και κοινωνική κατάσταση των μερών, ανέρχεται στο ποσό των 10.000 ευρώ. Κατόπιν αυτών το Εφετείο δέχθηκε κατά ένα μέρος την ένδικη από 14.9.2003 αγωγή του αναιρεσείοντος, ως ουσιαστικά βάσιμη. Επομένως, ο πρώτος, κατά το πρώτο μέρος του, λόγος του κύριου δικογράφου της αναιρέσεως καθώς και οι πρώτος και δεύτερος λόγοι του δικογράφου των προσθέτων λόγων αυτής, κατά το πρώτο μέρος τους, από το άρθρο 559 αριθμ. 19 Κ.Πολ.Δ., με τον οποίο προσάπτεται στην προσβαλλόμενη απόφαση η πλημμέλεια, ότι στερείται εντελώς αιτιολογιών, είναι αβάσιμος και πρέπει να απορριφθεί, αφού η απόφαση

αυτή περιέχει αιτιολογίες. Περαιτέρω, το Εφετείο με βάση τις ανωτέρω παραδοχές του και κρίνοντας κατά τον άνω μνημονευόμενο τρόπο διέλαβε στην προσβαλλόμενη απόφασή του πλήρεις και επαρκείς αιτιολογίες, που καθιστούν εφικτό τον αναιρετικό έλεγχο των προαναφερομένων διατάξεων, αφού το αποδεικτικό πόρισμα είναι πλήρες και σαφές και δεν περιέχει αντιφατικές αιτιολογίες στα κρίσιμα για την έκβαση της δίκης ζητήματα της μη περιελεύσεως του αναιρεσειόντος σε κατάσταση πλήρους ή μερικής ανικανότητας προς εργασία, συνεπεία του εν λόγω τραυματισμού του και της χρηματικής ικανοποίησής του, λόγω της ηθικής βλάβης, που υπέστη από την τελεσθείσα σε βάρος του αδικοπραξία. Επομένως, οι πρώτος, κατά το δεύτερο μέρος του και δεύτερος, κατά το πρώτο μέρος λόγοι του κύριου δικογράφου της αναιρέσεως, καθώς και οι πρώτος και δεύτερος λόγοι του δικογράφου των προσθέτων λόγων αυτής, κατά το δεύτερο μέρος τους, από το άρθρο 559 αριθμ. 19 Κ.Πολ.Δ. είναι αβάσιμοι και πρέπει να απορριφθούν.

Κατά το άρθρο 932 Α.Κ., σε περίπτωση αδικοπραξίας, ανεξάρτητα από την αποζημίωση για την περιουσιακή ζημία, το δικαστήριο μπορεί να επιδικάσει εύλογη κατά την κρίση του χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης. Αυτό ισχύει ιδίως για εκείνον που έπαθε προσβολή της υγείας, της τιμής ή της αγνείας του στερήθηκε την ελευθερία του. Σε περίπτωση θανάτωσης προσώπου η χρηματική ικανοποίηση μπορεί να επιδικασθεί στην οικογένεια του θύματος λόγω ψυχικής οδύνης. Από τις ανωτέρω διατάξεις συνάγεται ότι το δικαστήριο της ουσίας κρίνει αν ο αιτών υπέστη ηθική βλάβη και ποιο είναι το επιδικαστέο ποσό της χρηματικής ικανοποίησης για την αποκατάσταση αυτής με βάση τους κανόνες της κοινής πείρας και της λογικής, λαμβάνοντας ιδίως υπόψη το είδος της προσβολής, την έκταση της βλάβης, τις συνθήκες τελέσεως της αδικοπραξίας, τη βαρύτητα του πταίσματος και την οικονομική, κοινωνική και προσωπική κατάσταση των μερών. Συνεπώς, ο προσδιορισμός του ποσού της εύλογης κατά τα ανωτέρω χρηματικής ικανοποίησης επαφίεται στην ελεύθερη εκτίμηση του δικαστηρίου, η δε περί αυτού κρίση του δεν υπόκειται στον έλεγχο του Αρείου Πάγου, αφού σχηματίζεται ύστερα από την εκτίμηση των πραγματικών γεγονότων χωρίς υπαγωγή σε νομική έννοια, ώστε να μπορεί να νοηθεί εσφαλμένη εφαρμογή του νόμου, είτε ευθέως, είτε εκ πλαγίου. Σύμφωνα με τα ανωτέρω εκτιθέμενα ο δεύτερος, κατά το δεύτερο μέρος του, λόγος του κύριου δικογράφου της αναιρέσεως από το άρθρο 559 αριθμ. 1 και 19 Κ.Πολ.Δ. και από την αιτίαση ότι το Εφετείο, επιδικάζοντας ως χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης το ποσό των 10.000 ευρώ, το οποίο δεν είναι ανάλογο με αυτή, αλλά καταφανώς ασήμαντο, παραβίασε ευθέως και εκ πλαγίου με ανεπαρκείς αιτιολογίες την προαναφερόμενη διάταξη του άρθρου 932 Α.Κ., είναι προεχόντως अपαράδεκτος και πρέπει να απορριφθεί.

Κατά το άρθρο 559 αριθμ. 1β Κ.Πολ.Δ., λόγος αναιρέσεως της αποφάσεως για παράβαση των διδαγμάτων της κοινής πείρας ιδρύεται μόνο όταν τα διδάγματα αυτά αφορούν την ερμηνεία κανόνα δικαίου ή την υπαγωγή σ' αυτόν των πραγματικών περιστατικών, που αποτέλεσαν τις παραδοχές του δικαστηρίου της ουσίας, όταν δηλαδή το δικαστήριο εσφαλμένα χρησιμοποιεί ή παραλείπει να χρησιμοποιήσει διδάγματα της κοινής πείρας για να ανεύρει με βάση αυτά την αληθή έννοια κανόνα δικαίου ή για να υπαγάγει ή μη τα πραγματικά γεγονότα της διαφοράς, στον εν λόγω κανόνα. Ο λόγος αυτός αναιρέσεως δεν δημιουργείται όταν έγινε χρήση των διδαγμάτων αυτών κατά την εκτίμηση των αποδείξεων από το δικαστήριο της ουσίας. Όμως, για την πληρότητα του προβλεπομένου από την ως άνω διάταξη σχετικού λόγου αναιρέσεως, πρέπει, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 118 αριθμ. 4 και 566 παρ.1 Κ.Πολ.Δ., να αναφέρεται στο αναιρετήριο ποια είναι τα διδάγματα της κοινής πείρας που παραβιάστηκαν, ο κανόνας δικαίου του οποίου την ερμηνεία και εφαρμογή αφορούν τα διδάγματα αυτά, και σε τι συνίσταται η παράβαση, διότι, διαφορετικά, καθίσταται ανέφικτος ο αναιρετικός έλεγχος και ο σχετικός λόγος αναιρέσεως απορρίπτεται ως απάράδεκτος, λόγω της αοριστίας του. Στην προκειμένη περίπτωση, με τον τρίτο λόγο του δικογράφου των προσθέτων λόγω της αναιρέσεως αποδίδεται στο Εφετείο, υπό την επίκληση της διατάξεως του άρθρου 559 αριθμ. 1β Κ.Πολ.Δ., η πλημμέλεια της παραβάσεως διδαγμάτων κοινής πείρας σχετικά με την παραδοχή αυτού περί μη ικανότητας του αναιρεσειόντος προς εργασία. Ο λόγος αυτός της αναιρέσεως είναι αόριστος και πρέπει να απορριφθεί προεχόντως ως απάράδεκτος, διότι στο οικείο δικόγραφο δεν προσδιορίζονται ποια είναι τα συγκεκριμένα διδάγματα της κοινής πείρας, που παραβιάστηκαν, ο κανόνας δικαίου στην εξειδίκευση του οποίου δεν χρησιμοποιήθηκαν, ενώ έπρεπε να χρησιμοποιηθούν, ή χρησιμοποιήθηκαν εσφαλμένα και σε τι συνίσταται η παράβαση.

Ο παθών, επί ναυτεργατικού ατυχήματος, έχει το επιλεκτικό δικαίωμα να αξιώσει έναντι του κυρίου της επιχειρήσεως, είτε την περιορισμένη αποζημίωση, κατ' αποκοπή, του άρθρου 3 του ν. 551/1915, είτε την πλήρη αποζημίωση του κοινού δικαίου κατά τα άρθρα 297, 298,

914, 922, 928 έως 932 Α.Κ., εφόσον, όμως, στη δεύτερη περίπτωση το ατύχημα οφείλεται στη μη τήρηση των διατάξεων ισχυόντων νόμων, διδαγμάτων και κανονισμών περί ειδικών όρων ασφαλείας των εργαζομένων ή σε δόλο του εργοδότη ή των προστηθέντων του, εφόσον δηλαδή το βίαιο συμβάν είναι συγχρόνως και αδικοπραξία. Εξ αυτών παρέπεται ότι ο παθών έχει επιλεκτικό δικαίωμα να ασκήσει τη μια ή την άλλη αξίωση, που συρρέουν διαζευκτικά, με την έννοια ότι σε περίπτωση επιλογής της μίας απ' αυτές τις αξιώσεις αποζημιώσεως (κοινού δικαίου ή του ν. 551/1995) αποκλείεται να ζητήσει ο δικαιούχος ταυτόχρονα ή διαδοχικά την άλλη, κατ' ανάλογη εφαρμογή του άρθρου 306 Α.Κ., που αφορά τη διαζευκτική ενοχή. Όμως, δεν αποκλείεται η επικουρική άσκηση της μίας σε σχέση με την άλλη, που ασκείται κυρίως, εφόσον δεν έχει γίνει η επιλογή αυτή, που είναι αμετάκλητη. Η επιλογή αυτή, η οποία μπορεί να γίνει και με την άσκηση τη σχετικής αγωγής, είναι μονομερής, απευθυντέα, διαπλαστική δικαιοπραξία, ανεπίδεκτη αίρεσης και προθεσμίας, είναι δε και αμετάβλητη ή αμετάκλητη (άρθρο 306 Α.Κ.), αφότου δηλαδή περιέλθει στο άλλο μέρος δεν μπορεί να ανακληθεί μονομερώς από τον δικαιούχο και επιφέρει την ανάλωση των λοιπών αξιώσεων, που συρρέουν διαζευκτικά, αφού, κατά το άρθρο 307 Α.Κ., με την επιλογή η διαζευκτική ενοχή γίνεται απλή. Επίσης, εάν η επιλογή ασκήθηκε από τον δικαιούχο δανειστή με τη σχετική αγωγή, που άσκησε κατά του οφειλέτη, η από μέρους του δανειστή ανάκληση ή παραίτηση από το δικόγραφο της αγωγής κατ' άρθρο 295 Κ.Πολ.Δ., που αποτελεί διαδικαστική πράξη, περιορίζεται στο δικονομικό πεδίο και δεν επεκτείνεται και σ' αυτή την ανάκληση του δικαιώματος επιλογής, που ασκήθηκε, διότι, διαφορετικά, θα ήταν ευχερής, ανάλογα με τις εκάστοτε διαθέσεις του δανειστή, η καταστρατήγηση της διάταξης του άρθρου 306 Α.Κ., σύμφωνα με την οποία, όπως προεκτίθεται, η επιλογή μίας από τις διαζευκτικά συρρέουσες αξιώσεις είναι αμετάκλητη. Στην προκειμένη περίπτωση, το Εφετείο δέχθηκε περαιτέρω με την προσβαλλόμενη απόφασή του ότι η επικουρική βάση της αγωγής, που στηρίζεται στις διατάξεις του ν. 551/1915, ήταν απαράδεκτη, διότι ο αναιρεσείων με την προγενέστερη με αριθμό καταθέσεως 2225/2002 αγωγή του, περιέχουσα τα αυτά με την κρινόμενη κατά βάση πραγματικά περιστατικά και δη ως προς τις συνθήκες του ατυχήματος, είχε επιλέξει να ασκήσει κατά της πλοιοκτήτριας δεύτερης αναιρεσίβλητης τις αξιώσεις, που βασίζονται στο κοινό δίκαιο, δηλαδή στον Αστικό Κώδικα, και έτσι επήλθε ανάλωση των υπολοίπων αξιώσεων, η δε έννομη αυτή συνέπεια δεν επηρεάζεται, ούτε αίρεται, λόγω της παραίτησης του αναιρεσειόντος από το δικόγραφο της αγωγής αυτής, διότι η εν λόγω επιλογή είναι κατά το νόμο αμετάβλητη και αμετάκλητη. Με την κρίση του αυτή το Εφετείο δεν παραβίασε με εσφαλμένη ερμηνεία ή εφαρμογή τις προαναφερόμενες ουσιαστικού δικαίου διατάξεις των άρθρων 1, 3, 16 του ν. 551/1915 και 306 Α.Κ. Επομένως, ο τέταρτος λόγος του δικογράφου των προσθέτων λόγων της αναιρέσεως, με τον οποίο, υπό την επήκληση του άρθρου 559 αριθμ. 1 Κ.Πολ.Δ., υποστηρίζονται τα αντίθετα, είναι αβάσιμος και πρέπει ν' απορριφθεί. (Απορρίπτει την αίτηση αναιρέσεως των υπ' αριθμ. 1706/2004 και 671/2005 αποφάσεων του Μονομελούς Πρωτοδικείου Πειραιώς και του Εφετείου Πειραιώς αντίστοιχα).